MALTA

QORTI TA' L-APPELL

S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO

ONOR. IMHALLEF
ANTON DEPASQUALE

ONOR. IMHALLEF
ALBERT J. MAGRI

Seduta tas-26 ta' Mejju, 2006

Appell Civili Numru. 1387/1993/1

Marina Sammut illum Ciarlo` wara dikjarazzjoni taghha prezentata fir-Registru Pubbliku a tenur tal-Att XXI tal-1993

v.

John Baptist Sammut

Il-Qorti:

Rat l-att ta’ citazzjoni pprezentat fil-Prim Awla tal-Qorti Civili illi permezz tieghu l-attrici, wara illi ppremettiet illi l-partijiet izzewgu fis-16 ta’ April 1980, u minn dan iz-zwieg twieldu tlett (3) itfal Christian ta’ hdax il-sena, Martina ta’ tmien snin u Michele ta’ seba’ snin; illi l-hajja konjugali bejn il-kontendenti giet reza impossibli minhabba eccessi, mohqrija, ingurji gravi u theddid kommessi da parti tal-konvenut fil-konfront ta’ martu; illi l-attrici giet awtorizzata biex tipprocedi ghas-separazzjoni personali *a mensa et thoro* permezz ta’ digriet numru 1198/93 ta’ l-Onorabbli Sekond’Awla tal-Qorti Civili (kopja annessa u mmarkata Dok. A; talbet ghaliex dik il-Qorti m’ghandhiex: 1. tippronunzja s-separazzjoni personali *a mensa et thoro* bejn il-partijiet u dana minhabba eccessi, mohqrija, ingurja gravi u theddid kommessi mill-konvenut fil-konfront ta’ martu, kif ukoll minhabba inkompatibilità ta’ karattru serja; 2. takkorda l-kura u l-kustodja tal-minuri Christian, Martina u Michele lill-attrici; 3. tapplika kontra l-konvenut s-sanzjonijiet kontemplati fl-Artiklu 51 tal-Kodici Civili; 4. ixxolji l-komunjoni ta’ l-akkwisti ezistenti bejn il-partijiet u tillikwida u taqsam l-istess f’zewg porzjonijiet li jigu assenjati wahda lil kull wiehed mill-partijiet, *occorrendo* billi tinnomina periti nominandi; 5. tinnomina Nutar Pubbliku sabiex jircievi l-att opportun tal-qasma u assenjazzjoni u kuratur sabiex jirraprezenta l-eventwali kontumacja tal-konvenut fuq l-istess att f’kaz ta’ bzonn; bl-ispejjez kontra l-konvenut ingunt ghas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta’ l-attrici u l-listi tax-xiehda u tad-dokumenti relativi;

Rat in-nota ta’ eccezzjonijiet tal-konvenut illi permezz taghha eccepixxa:

Illi huwa ma kellu l-ebda htija fis-separazzjoni taghhom li giet provokata interament mill-imgieba ta’ l-attrici u ghalhekk it-talbiet taghha ghandhom jigu michuda;

Illi huwa qed jipprevalixxi ruhhu mic-citazzjoni ta’ l-attrici biex a tenur tal-ligi jipprezenta l-infraskritta kontro-talba;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-konvenut u l-lista tax-xiehda relativa;

Rat il-kontro-talba tal-konvenut illi permezz taghha, wara illi ppremetta illi l-partijiet izzewgu fis-16 ta’ April 1980, u minn dan iz-zwieg twieldu tlett itfal Christian, Martina u Michele lkoll minorenni; illi l-hajja konjugali bejn il-kontendenti gier (*recte*: giet) reza impossibili minhabba eccessi, mohqrija, ingurji gravi u theddid da parti ta’ l-attrici fil-konfront ta’ zewgha l-konvenut kif ukoll billi l-hajja flimkien ma ghadhiex aktar possibili minhabba li z-zwieg tkisser irrimedjabbilment minhabba tort ta’ l-attrici; talab ghaliex dik il-Qorti ma ghandhiex: 1. tippronunzja s-separazzjoni personali bejn il-partijiet *a mensa et thoro* minhabba htija ta’ l-attrici kif fuq inghad kif ukoll minhabba li z-zwieg tkisser irrimedjabbilment; 2. takkorda l-kura u l-kustodja ta’ l-ulied minorenni taghhom lill-konvenut; 3. tapplika kontra l-attrici s-sanzjonijiet kontemplati fl-Artikoli 48, 51 u 52 tal-Kodici Civili; 4. tiddikjara terminata l-komunjoni ta’ l-akkwisti bejn l-istess salv ix-xoljiment ta’ l-istess komunjoni f’gudizzju separat; bl-ispejjez u bl-ingunzjoni ta’ l-attrici ghas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-konvenut u l-lista tax-xiehda relativi;

Rat in-nota ta’ eccezzjonijiet ta’ l-attrici ghall-kontro-talba tal-konvenut illi permezz taghha eccepiet:

1. illi t-talbiet attrici (*sic*) huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u dan peress li m’huwiex minnu li l-attrici rrendiet ruha hatja lejn il-konvenut ta’ eccessi, mohqrija, ingurja gravi u theddid;

2. illi in effetti, iz-zwieg bejn il-konjugi Sammut tfarrak irrimedjabilment minhabba tortijiet imputabbli lill-konvenut; u

3. illi t-tielet talba tal-konvenut hija insostenibbli ghal kollox, kif ghandu jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza;

Salv eccezzjonijiet ulterjuri;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta’ l-attrici u l-lista tax-xiehda relativi;

Rat is-sentenza moghtija fit-tletin (30) ta’ Novembru 2004, illi permezz taghha l-Qorti Civili (Sezzjoni Familja) ddecidiet hekk:
“… filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet kollha tal-konvenut u dan inkwantu l-istess huma b’xi mod inkompatibbli ma’ dak hawn deciz, u filwaqt li tastjeni milli tiehu konjizzjoni tat-tieni talba attrici *stante* li wlied il-kontendenti huma llum maggorenni, u wkoll tastjeni milli tiehu konjizzjoni tal-hames talba attrici, tilqa’ t-talbiet attrici l-ohra biss fis-sens hawn premess b’dan illi:-

“1. Tippronunzja s-separazzjoni personali *ad mensa et thoro* bejn il-partijiet u dan minhabba eccessi, mohqrija, ngurja gravi u theddid kommessi mill-konvenut fil-konfront ta’ martu, liema agir illegali tal-konvenut irrenda l-hajja konjugali impossibbli.

“2. Tastjeni milli tiehu konjizzjoni ta’ l-istess *stante* li wlied il-kontendenti saru maggorenni.

“3. Tapplika kontra l-konvenut is-sanzjonijiet kontemplati fl-Artikolu [*recte*: Artikoli] 48 u 51 tal-Kodici Civili.

“4. Ixxolji l-komunjoni ta’ l-akkwisti ezistenti bejn il-partijiet u dan b’effett mill-10 ta’ Novembru 1993, u tassenja l-oggetti kollha formanti parti l-komunjoni ta’ l-akkwisti inkluzi l-immobbli u l-azzjonijiet indikati mill-partijiet f’din il-kawza lill-konvenut, bl-eccezzjoni ta’ l-oggetti mobbli kollha inkluzi depoziti bankarji li jinsabu fil-pussess jew f’isem l-attrici u li ser jissemmew f’din id-decizjoni, b’dan li tikkundanna lill-konvenut sabiex ihallas lill-attrici, bhala kumpens u *per saldo* ghal sehemha mill-komunjoni ta’ l-akkwisti u wkoll in sodisfazzjoni ta’ kull dritt ta’ manteniment li hija ghandha jew jista’ jkollha kontra l-konvenut, is-somma ta’ tlieta u tmenin elf lira Maltija (Lm83,000).

“Illi kull parti ghandha zzomm il-mobbli u depoziti bankarji li jinsabu fil-pussess tieghu jew taghha jew f’isimhom, bl-eccezzjoni tal-mobbli li huma indikati fil-lista Dok. ‘B’ a fol. 364 u 365 tal-process, li l-konvenut huwa obbligat li jirrifondi u jaghti lura lill-attrici fi zmien qasir u perentorju ta’ ghoxrin (20) gurnata mid-data ta’ din is-sentenza.

“Illi appuntu l-Qorti tordna lill-konvenut sabiex fi zmien qasir u perentorju ta’ ghoxrin (20) gurnata mid-data ta’ din is-sentenza jikkonsenja lill-attrici l-mobbli kollha indikati fil-lista Dok. ‘B’ (26 *item*) a fol. 364 u 365 tal-process.

“5. Tastjeni milli tiehu konjizjoni ta’ din it-talba.

“Bl-ispejjez kollha ta’ din il-kawza kontra l-konvenut.

“Illi dwar il-kontro-talba tal-konvenut, din il-Qorti taqta’ u tiddeciedi, billi filwaqt li tilqa’ dawk l-eccezzjonijiet ta’ l-attrici li huma kompatibbli ma’ dak hawn deciz, u filwaqt li tastjeni milli tiehu konjizzjoni tat-tieni talba tal-konvenut fil-kontro-talba tieghu, u tichad it-tielet talba fil-kontro-talba, tilqa’ t-talbiet l-ohra biss kif hawn deciz anke a bazi tac-citazzjoni attrici, b’dan illi:-

“1. Tippronunzja s-separazzjoni personali bejn il-partijiet *a mensa et thoro* minhabba htijiet imputabbli unikament lill-konvenut u dan minhabba eccessi, mohqrija, ngurja gravi u theddid kommessi mill-konvenut fil-konfront ta’ martu, liema agir illegali tal-konvenut irrenda l-hajja konjugali impossibbli. Tichad it-talba tal-konvenut kif ghalhekk minnu dedotta *stante* l-l-firda personali sehhet mill-agir tieghu stess.

“2. Tastjeni milli tiehu konjizzjoni ta’ din it-talba.

“3. Tichad din it-talba.

“4. Tilqa’ din it-talba u xxolji l-komunjoni ta’ l-akkwisti ezistenti bejn il-partijiet u dan b’effett mill-10 ta’ Novembru 1993, u tassenja l-oggetti kollha formanti l-komunjoni ta’ l-akkwisti nkluzi l-immobbli u l-azzjonijiet indikati mill-partijiet f’din il-kawza lill-konvenut, bl-eccezzjoni ta’ l-

oggetti mobbli kollha inkluzi depoziti bankarji li jinsabu fil-pussess jew f'isem l-attrici u li ser jissemmew f'din id-decizjoni, b'dan li tikkundanna lill-konvneut sabiex ihallas lill-attrici, bhala kumpens u *per saldo* ta' sehemha mill-komunjoni ta' l-akkwisti u wkoll in sodisfazzjon ta' kull dritt ta' manteniment li hija ghandha jew jista' jkollha kontra l-konvenut, is-somma ta' tlieta u tmenin elf lira Maltija (Lm83,000).

"Illi kull parti ghandha zzomm il-mobbli u depoziti bankarji li jinsabu fil-pussess tieghu jew taghha jew f'isimhom, bl-eccezzjoni tal-mobbli li huma indikati fil-lista Dok. 'B' a fol. 364 u 365 tal-process, li l-konvenut huwa obbligat li jirrifondi u jaghti lura lill-attrici fi zmien qasir u perentorju ta' ghoxrin (20) gurnata mid-data ta' din is-sentenza.

"Illi appuntu l-Qorti tordna lill-konvenut sabiex fi zmien qasir u perentorju ta' ghoxrin (20) gurnata mid-data ta' din is-sentenza jikkonsenja lill-attrici l-mobbli kollha indikati fil-lista Dok. 'B' (26 *item*) a fol. 364 u 365 tal-process.

"Bl-ispejjez tal-kontro-talba a karigu tal-konvenut.

"Illi *inoltre* minhabba li l-partijiet abbuzaw mill-proceduri quddiem din il-Qortu u dan huwa rifless kemm mill-mod li l-partijiet minhabba l-pika esagerata taghhom ressqu numru kbir ta' rikorsi quddiem din il-Qorti, u l-mod kif l-istess konvenut konsistentement kiser id-digrieti *pendente lite* ta' din il-Qorti, u wkoll il-mod kif il-partijiet irregolaw il-gbir tal-provi u kif ukoll minhabba n-nuqqas ta' kull parti f'din il-kawza li tressaq il-provi taghha fi zmien ragjonevoli u fit-termini indikati mill-Qorti diversament presjeduta, u kif anke rraportat il-Perit Legali lill-istess Qorti, li nzammu diversi seduti izda provi ma tressqux mill-partijiet, b'dan li jirrizulta bla ebda dubju li z-zewg partijiet tawwlu l-proceduri bla bzonn anke minhabba l-pika esagerata taghhom, u dan apparti li kull parti njorat dak li kien qed jigi indikat lilhom mill-Qorti kif kienet presjeduta, fejn inkoraggiethom, ghall-gid taghhom u ta' wliedhom sabiex jaslu fi ftehim, parir li gie konsistentement injorat miz-zewg partijiet u partikolarment mill-konvenut, din il-Qorti b'applikazzjoni tal-paragrafu 10 ta' l-Iskeda 'A' tal-Kap 12

tal-Ligijiet ta’ Malta tordna lill-atrrici thallas is-somma ta’ erba’ mitt lira Maltija (Lm400) bhala spejjez addizzjonali fir-Registru tal-Qorti, u min-naha l-ohra lill-konvenut ihallas is-somma ta’ disa’ mitt lira Maltija (Lm900) ukoll bhala spejjez addizzjonali fir-Registru tal-Qorti, liema hlasijiet ghandhom isiru minn kull parti fi zmien tletin (30) gurnata mid-data ta’ din is-sentenza”;

u dana wara illi ghamlet *resumé* tal-provi prodotti u kkonsidrat hekk:

“Illi fil-koppja mizzewga, l-esperjenza turi, ghandek issib nuqqasijiet fiz-zewg nahat - min izjed u min inqas. Xi drabi sahansitra nuqqasijiet provokati. Fil-bicca l-kbira kollox jibqa’ ghaddej mat-tlugh u l-inzul tal-hajja u tant nuqqasijiet jintnesew qisu qatt ma gara xejn. It-tajjeb, il-hafna tajjeb, igib fix-xejn, in-nuqqasijiet. Izda mbaghad tiltaqa’ ma’ dak il-fattur jew dawk il-fatturi li z-zwieg ikissruh. Tkissir attribwit lil parti wahda jew tkisser attribwit liz-zewg partijiet anke jekk mhux fl-istess mizura.

“Illi l-attrici tallega li zewgha kien jimxi hazin maghha billi jhalliha nieqsa mill-flus, il-hajja konjugali ma kinitx haga ta’ bejn tnejn, izda kollox kif jghid hu, mmalafamaha bl-infedelta`, u anke kien vjolenti maghha. Spiccat anke b’akkuzi kriminali dwar serq u mizapproprjazzjoni fil-Qorti tal-Magistrati.

“Illi da parti tal-konvenut (li apparti l-eccezzjonijiet, ressaq il-kontro-talba) hu pinga lil martu bhala mara mill-aghar: halja, ma tafx tmexxi d-dar, mohha f’niesha, serqet lilu u lil huh b’mod li l-affarijiet wasslu ghall-proceduri kriminali, kienet infidili mhux darba.

“Illi issa huwa risaput li fil-materja taht ezami, il-kwistjoni m’hijiex wahda biss ta’ provi li rnexxew jew ma rnexxewx, izda certi allegazzjonijiet mhux pruvati jistghu jwasslu ghal ingurja gravi ta’ parti versu l-parti l-ohra.

“Illi wiehed irid iqis ukoll li bejn il-mizzewgin hafna drabi l-affarijiet jissucciedu bejn tnejn. Ghalhekk mhux facli ssib xiehda korroborattiva. B’danakollu, jinholqu cirkostanzi li

juruk bic-car ’il fejn ghandek tmil, lil min ghandek temmen. Il-verita` minn xi mkien tohrog u dan iserrah ir-ras ta’ min irid jiggudika.

“Illi dan kollu, dak li kellu xi jghid il-Perit Legali fuq l-istess partijiet u din il-Qorti wara li rat ix-xiehda kollha prodotta, u rat il-mod kif mexa l-istess konvenut partikolarment dwar il-manteniment *pendente lite*, anke ghal dak li hu manteniment ghal dawk li kienu wlied minuri waqt il-mori tal-kawza, thoss li l-allegazjonijiet tal-konvenut vantati minnu kontra l-attrici ma gewx ippruvati u wkoll ix-xiehda tieghu m’hijiex kredibbli.

“Illi fil-fatt, fil-kaz in ezami l-allegazzjonijiet serji li ghamel il-konvenut kontra martu ma rrizultawx:-

“a. Dwar ir-reat kriminali fil-konfront tieghu u ta’ huh, li wasslu biex l-attrici titressaq il-Qorti b’pubblicita` fil-gurnali, l-attrici giet liberata (ara *Pulizija vs Marina Ciarlò*, deciza 24 ta’ Novembru, 2000). Din il-Qorti, bhall-Perit Legali, ma tistax ma jiehux [*recte*: tiehux] konjizzjoni ta’ dan il-gudikat. Ma jistax ma jqisx bhala abbuz prattikat mir-ragel kontra martu, u jara ingurja serja fil-mod ta’ kif ittiehdet stqarrija minghand l-attrici. Dan jirrizulta mill-istess decizjoni u wkoll mix-xiehda cara u kategorika ta’ l-attrici. Din wahidha biss hi bizzejjed.

“b. L-allegazzjoni li l-attrici kienet infidili lejn zewgha hija vera allegazzjoni ingurjuza. Mhux ta’ min ihalli barra l-osservazzjoni li l-konvenut mank intenta jgib xi ghamla ta’ korroborazzjoni anke indiretta.

“c. Li r-ragel kien isawwat lil martu ghandu jirrizulta mill-fatt li l-attrici kien jehtigilha tirrikorri ghall-Pulizija (sahansitra barra l-Pulizija tad-distrett kellha tissejjah minn dawn, l-Ispettur Sharon Tanti tal-*unit* tal-vjolenza domestika). Il-kontenzjoni tal-konvenut li martu kienet tivvinta kollox m’hiex accettabli. Il-griehi rawhom nies l-attrici u ohrajn u l-fatt li r-ragel jistaqsi min jaf kif saru dawk il-griehi, hu wkoll ingurjuz.

"d. L-allegazzjoni ta' l-attrici li zewgha kien jaqa' lura fil-manteniment hi almenu ammessa darba minnu stess. Fis-seduta peritali ta' l-1 ta' Novembru 1995, meta l-attrici rrilevat li zewgha kien ilu mis-27 t'Awissu 1995, ma jghaddilha l-manteniment provvizorju ta' hamsa u erbghin lira Maltija (Lm45) fil-gimgha, il-konvenut qal li sa l-ahhar tas-sena kellu jigi *up to date*. Dan minkejja l-kliem sabih kollu tal-konvenut, fl-*affidavit* tieghu, favur il-familja.

"e. L-allegazzjoni li l-mara darba thajjret ghall-abort, ma tistax, meta tqis dak kollu gia` migjub, tehodha bhala haga vera. Il-konvenut anke qal li qabel iz-zwieg, Carmela Ciarlò kienet ghamlet passaport lil bintha biex tehodha l-Ingilterra ghal abort ghax hasbet li kienet tqila. Illi dwar dan il-Perit Legali osserva:-

'*Hawn jigu naturali xi domandi: Tqila minn min? Dak iz-zmien ma kellux suspetti ta' infedelta`. Quddiem dan is-suggeriment hu kien akkwjexxenti? Ta' min josseva hawn li omm l-attrici osservat li kien idejjaqha l-fatt li l-konvenut ma tant kien jiffrekwenta l-Knisja, …izda ma tistax tithalla barra meta l-konvenut qal dak li qal fuq omm martu*.

'*1. Dak kollu li ntqal fil-paragrafi precedenti kien allura, a contrario sensu, fis-sustanza prova ta' l-ewwel talba ta' l-attrici*.

'*2. Parti sew mill-process hi maghmula minn rikorsi u kontro-rikorsi dwar manteniment, access ghat-tfal, hlas ta' school fees. Kollox jindika kif il-konvenut irrenda infelici z-zwieg u kemm l-imgieba tieghu kienet kuntraju ta' dak li hu semma' bhala kif ihares lejn iz-zwieg. Din kienet teorija biss*.

'*3. Ghalhekk fl-umili fehma ta' l-esponent l-ewwel talba attrici ghandha tigi milqughha (u, korrispondentement, michuda fir-rigward il-kontro-talba tal-konvenut). It-tfal illum saru maggorenni u ghalhekk m'hemm xejn x'jigi deciz li jikkoncerna lilhom*'.

"Illi din il-Qorti taddotta dan kollu u ma tistax ma tinnotax kif l-istess konvenut tul dawn il-proceduri kollha, anke bl-uzu abbuziv ta' rikors ghamel minn kollox sabiex jivvessa lill-attrici u lil uliedha u dan billi ripetutament ma hallasx manteniment *pendente lite* - u l-kawza kollha attrici hija proprju mibnija fuq ix-xehha tal-konvenut maghha u wkoll bil-mod kif ried irendiha suggetta f'kollox ghalih anke permezz ta' vjolenza domestika li kienet tinvolvi kemm mohqrija fizika u wkoll psikologika, u kien dan l-agir tal-konvenut li rrenda l-hajja bejn il-konjugi impossibbli - fuq kollox l-agir tal-konvenut f'din il-kawza juri u jindika kif l-istess konvenut kien mohhu sabiex jaghmel kollox difficli lill-attrici u sabiex irendilha hajjitha mizerabbli u bl-agir tieghu huwa kkontribwixxa bis-shih sabiex lanqas ikun hemm ebda kompromess f'din il-kawza.

"Illi dwar il-komunjoni ta' l-akkwisti ta' min josserva li fil-bidu ta' l-*affidavit* tieghu (a fol. 183) il-konvenut qal li minn meta kien ghadu guvni '*bdejt niehu hsieb il-proprjeta` ta' missieri u anke ta' ommi li minnha tghallimt hafna fuq negozjar ta' proprjeta`'*. Naturalment dan il-konvenut qalu biex juri li fl-attività kummercjali tieghu fir-rigward tal-proprjeta`, hu ma kellu x'jghid ebda grazzi lil martu. Naturalment ukoll dan il-*business acumen* vantat (l-*affidavit* hu datat 22 ta' Novembru 1994 - erbatax-il sena wara z-zwieg) qatt ma qal li marlu lura, u apparti xi negozju iehor, l-attivita` tal-konvenut kienet koncentrata f'din il-linja ta' negozju.
"Illi fis-seduta peritali tad-9 ta' Mejju 1997 (mela sbatax-il sena fuq iz-zwieg) meta kienu prezenti l-attrici u il-konvenut assistit, il-Perit Legali vverbalizza u ffirma kif gej:-

'*Fuq suggeriment tal-partijiet biex, assolutament bla pregudizzju l-Perit Legali jipproponi transazzjoni gie suggerit hekk:-*

i. Tithallas somma ta' disa' u sebghin elf lira Maltija (Lm79,000) ghas-saldu ta' kull pretensjoni ta' l-attrici u dan in likwidazzjoni tal-komunjoni ta' l-akkwisti u manteniment.

ii. In vista tal-hlas imsemmi l-manteniment tat-tfal tahseb ghalih esklussivament l-attrici.

iii. Is-somma miftehma tithallas hekk:-

a. fi zmien sitt xhur mid-data ta' l-att:- … Lm15,000

b. fi zmien tnax-il xahar wara … Lm10,000

c. imbaghad pagamenti ta' Lm5,000 fis-sena gheluq kull sena mill-pagament precedenti u dan ghal sitt snin - Lm30,000.

c. pagament ta' Lm4,000 fis-sena ghall-perjodu sussegwenti ta' sitt snin - Lm24,000.

d. il-missier ihallas ghall-edukazzjo[*n*]*i tat-tfal u spejjez straordinarji medici.*

e. issir ipoteka fuq beni li jindika l-konvenut u dan ta' valur sufficjenti. L-ipoteka tigi ridotta ma' kull pagament.

g. f'kaz ta' morozità fil-hlas ta' pagamenti dovut shih, xahrejn wara, hu dovut il-bilanc kollu mis-Lm79,000 u jghaddi l-imghax ta' 8 fil-mija.

h. kondizzjonijiet soliti tas-separazzjoni.

'*Illi f'seduta peritali sussegwenti, dik ta' l-4 ta' Settembru 1997 li ghaliha l-kontendenti kienu t-tnejn assistiti, l-kontendenti rratifikaw dak imsemmi fil-paragrafu precedenti, b'zieda kif gej:-*

'*Il-partijiet jaghmlu riferenza ghall-verbal imnizzel fis-seduta nru 10 tas-17 ta' April 1997, u qeghdin jirratifikawh izda jizdied li ma' l-ahhar pagament tithallas ukoll mill-konvenut lill-attrici s-somma ta' erbat elef lira (Lm4,000).*

'*F'kaz ta' morosità ghal zmien xahrejn wara notifika b'ittra ufficjali ikun dovut il-pagament shih kif gia` miftiehem.*

'*Spejjez tal-kawzi kollha bejn il-kontendenti jkunu bla taxxa.*

'*Spejjez tal-perizja u kuntratt ikun 50:50 bejn il-kontendenti.*

'*In-Nutar ikun Dr. Frans Micallef*'.

"Illi l-Perit Legali ha hsieb li dik ir-ratifikazzjoni tigi firmata mill-kontendenti, bix-xiehda tad-difensuri taghhom (li ffirmaw ukoll) u bix-xhieda ta' l-esponent.

"Illi dik ir-ratifikazzjoni, li emendat minimament is-suggeriment ta' l-istess Perit Legali nnifsu giet iffirmata bla ebda rizerva. In segwitu gie redatt l-abbozz ta' separazzjoni minn Nutar Dr. Frans Micallef, nutar ta' fiducja tal-partijiet, liema abbozz sostanzjalment jinkorpora dak imsemmi, bis-somma globali ssir tmienja u tletin [*recte*: tlieta u tmenin] elf lira Maltija (Lm83,000) (kopja ta' l-abbozz hi esebita a fol. 358 *et seq*.). Zdied biss id-Dok. 'B' ma' l-abbozz konsistenti f'*List of Paraphernal Property to be returned*. Dawn oggetti ta' l-attrici u l-kelma *returned* ghandha tifsira preciza.

"Illi dak l-abbozz kien jahseb ghal zganc totali bejn il-partijiet, b'dan li l-*quantum* kellu jithallas fuq firxa ta' zmien.

"Illi din il-Qorti taqbel mal-Perit Legali li ghandha tirriattiva fis-sustanza dan l-abbozz u dan billi:-

a. tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-attrici s-somma ta' tlieta u tmenin elf lira Maltija (Lm83,000) ghas-saldu ta' kull haga, hi x'inhi, li ghandha dritt ghaliha mill-komunjoni ta' l-akkwisti.

b. tikkundanna lill-konvenut jirritorna lill-attrici l-oggetti parafernali taghha (a fol. 364/365).

c. kull parti zzomm f'idejha kull oggett iehor mobbli li ghandha.

"Illi jidher li kull parti accettat dan u ghalhekk *arbitrio boni viri* din il-Qorti taddotta l-konkluzjonijiet tal-Perit Legali anke peress li l-ebda parti ma oggezzjonat ghar-rapport peritali u l-attrici rremettiet ruhha ghall-istess fis-seduta tal-11 ta' Novembru 2003."

Rat ir-rikors ta' l-appell tal-konvenut illi bih, ghar-ragunijiet hemm esposti, talab hekk:
"…. li din l-Onorabbli Qorti joghgobha tirrevoka u thassar l-imsemmija sentenza tat-30 ta' Novembru 2004, fl-ismijiet premessi u b'hekk tiddeciedi illi filwaqt li tirrevoka kull penali imposta fuq il-konvenut tichad it-talbiet attrici bl-ispejjez kontra l-istess attrici u tilqa' t-talbiet tal-konvenut kif dedotti fil-kontro-talba";

Rat ir-risposta ta' l-appell ta' l-attrici illi, ghar-ragunijiet hemm esposti, issottomettiet illi l-appell ghandu jigi michud u illi s-sentenza appellata ghandha tigi konfermata, bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-konvenut appellant;

Ezaminat l-atti kollha tal-kawza;

Trattat l-appell;

Ikkunsidrat:

Illi l-aggravji tal-konvenut kontra s-sentenza appellata huma essenzjalment is-segwenti:
1. Illi, fi kliem ir-rikors ta' appell (fol. 563):
"Illi l-Onorabbli Prim'Awla Civili [*sic*] fondat is-sentenza taghha kompletament fuq ir-rapport peritali u fil-fatt is-sentenza, apparti lista twila tal-attir [*sic*] nkluzi fil-process, hija biss kopja, sentenza b'sentenza u kelma b'kelma, ta' l-istess rapport peritali";

2. Illi kieku l-ewwel Qorti ghamlet l-ezercizzju illi, fi kliem l-appellant, kellu jikkonsisti filli "tifli bir-reqqa r-ragunamenti li wasslu ghall-konkluzjoni ta' l-istess perit

legali qabel ma tabbraccjhom”, skond l-appellant, “… l-vertenza odjerna kienet tigi rizolta favurih”;

3. Illi l-mod kif l-ewwel Qorti ddecidiet dwar il-likwidazzjoni u divizjoni tal-komunjoni ta’ l-akkwisti ma huwiex gust;

Ikkunsidrat:

Illi, kwantu ghall-ewwel (1) aggravju tal-konvenut, dina l-Qorti trid taghmilha cara illi ma ssib xejn hazin filli Qorti tabbraccja l-apprezzament tal-provi u l-konkluzjonijiet illi jirrizultaw minn relazzjoni ta’ espert inkarigat minnha sakemm dan taghmlu wara illi tezamina u tevalwa sewwa l-istess relazzjoni fid-dawl tal-provi prodotti. Dina l-Qorti hija perswaza illi fil-kaz odjern l-ewwel Qorti ghamlet precizament hekk. F’dan ir-rigward, huwa utili illi jigu riprodotti s-segwenti zewg (2) siltiet mis-sentenza appellata illi fihom l-ewwel Qorti ghamlet <u>l-osservazzjonijiet taghha</u> dwar il-provi prodotti. L-ewwel silta hija minn pagna 42 tas-sentenza appellata (fol. 549):

“… din il-Qorti <u>wara li rat ix-xiehda kol[l]ha prodotta</u>, u rat il-mod kif mexa l-istess konvenut partikolarment dwar il-manteniment *pendente lite*, anke ghal dak li hu manteniment ghal dawk li kienu wlied minuri waqt il-mori tal-kawza, <u>thoss li l-allegazzjonijiet tal-konvenut vantati minnu kontra l-attrici ma gewx ippruvati u wkoll ix-xiehda tieghu m’hijiex kredibbli</u>” (sottolinear ta’ dina l-Qorti);

It-tieni silta hija minn pagina 45 tas-sentenza appellata (fol. 551):

“Illi din il-Qorti taddotta dan kollu [*i.e.* ir-ragunament maghmul fir-relazzjoni peritali illi wassal lill-perit legali illi jikkonkludi illi l-ewwel talba attrici kellha tigi milqugha] u ma tistax ma tinnotax kif l-istess konvenut tul dawn il-proceduri kollha, anke bl-uzu abbuziv ta’ rikors ghamel minn kollox sabiex jivvessa lill-attrici u lil uliedha u dan billi ripetutament ma hallasx manteniment *pendente lite* - u l-kawza kollha attrici hija proprju mibnija fuq ix-xehha tal-konvenut maghha u wkoll bil-mod kif ried irendiha

suggetta f'kollox ghalih anke permezz ta' vjolenza domestika li kienet tinvolvi kemm mohqrija fizika u wkoll psikologika, u kien dan l-agir tal-konvenut li rrenda l-hajja bejn il-konjugi impossibbli …" (sottolinear ta' din l-Qorti);

Huwa utili illi jigi rilevat ukoll illi meta l-ewwel Qorti giet sabiex tippronunzja s-sentenza taghha kellha quddiemha sitwazzjoni fejn l-attrici, permezz tad-difensur taghha, waqt l-udjenza tal-hdax (11) ta' Novembru, 2003, irrimettiet ruhha ghar-relazzjoni peritali (fol. 458), filwaqt illi l-konvenut ma ghamel ebda osservazzjoni dwar l-istess relazzjoni, ghalkemm fl-imsemmija udjenza l-ewwel Qorti iddifferiet il-kawza "ghall-ezami tar-rapport ghall-14 ta' Jannar 2004";

Minn dak illi inghad sa issa huwa evidenti illi l-ewwel (1) aggravju ta' l-appellant ma jimmeritax illi jigi akkolt;

Ikkunsidrat:

Illi waqt il-konsiderazzjoni ta' l-ewwel (1) aggravju ta' l-appellant dina l-Qorti affermat, fost affarijiet ohra, illi hija perswaza illi l-ewwel Qorti abbraccjat il-konkluzjonijiet raggunti fir-relazzjoni peritali wara illi ezaminat u evalwat l-istess konkluzjonijiet fid-dawl tal-provi prodotti. Huwa evidenti, ghalhekk, illi anqas it-tieni (2) aggravju ta' l-appellant ma jimmerita akkoljiment;

A skans ta' ekwivoci, tajjeb illi jinghad illi dina l-Qorti hadet konjizzjoni tal-kontenut tal-paragrafi enumerati minn tlieta (3) sa tnax (12) tar-rikors ta' appell, liema kontenut jammonta ghal sottomissjoni illi mill-provi prodotti ghandu jirrizulta illi responsabbli ghas-separazzjoni personali in kwistjoni kienet l-attrici u mhux il-konvenut, jigifieri, fi kliem iehor, sottomissjoni illi l-ewwel Qorti - jew il-perit legali jew, ahjar, it-tnejn - ma apprezzatx sewwa l-provi prodotti. Din il-Qorti ezaminat il-provi kollha prodotti u ma issib ebda raguni serja sabiex tiddisturba l-apprezzament ta' dawn il-provi maghmul mill-perit legali u abbraccjat mill-ewwel Qorti wara illi hija, kif gia` nghad, ziedet xi osservazzjonijiet taghha;

Ikkunsidrat:

Illi, kwantu ghat-tielet (3) aggravju, l-ilmenti tal-konvenut dwar il-mod kif giet likwidati l-komunjoni ta' l-akkwisti u kif gew assenjati l-assi relativi huma illi:

(1) is-somma ta' tlieta u tmenin elf lira Maltija (Lm83,000) illi l-konvenut gie kundannat ihallas lill-attrici, fi kliem ir-rikors ta' appell, "bhala kumpens u *per saldo* ta' sehem l-appellata mill-komunjoni ta' l-akkwisti u wkoll in sodisfazzjoni [*sic*] ta' kull dritt ta' manteniment li hija ghandha jew jista' jkollha kontra l-appellant" hija esagerata;

(2) fi kliem ir-rikors ta' appell (fol. 567):
"… fir-rigward tal-mobbli li [il-konvenut] gie ordnat jirritorna lill-attrici jigi rilevat li ma hemmx prova fil-process li dawn l-oggetti ghadhom lkoll jezistu llum jew kienu jezistu fil-mument li l-partijiet ma baqghux jghixu flimkien";

In sostenn ta' l-ilment (1) l-appellant jaghmel is-segwenti sottomissjonijiet fil-paragrafu enumerat tlettax (13) tar-rikors ta' appell (fol. 567):

(i) is-somma in kwistjoni hija dik illi l-kontendenti kienu ftehmu dwarha waqt is-seduta mizmuma mill-perit legali fid-9 ta' Mejju, 1997 u kienet tinkludi l-manteniment dovut mill-konvenut ghar-rigward ta' l-ulied minorenni tal-kontendenti filwaqt illi, meta giet pronunzjata s-sentenza appellata, l-imsemmija ulied kienu kollha maggorenni;

(ii) fi kliem ir-rikors ta' appell:

"… qatt ma saret likwidazzjoni tal-komunjoni ta' l-akkwisti u … s-somma surrferita [*sic*] ta' … (Lm83,000) hija ferma [*sic*] akbar minn nofs l-assi tal-komunjoni ezistenti";

(iii) ukoll fi kliem ir-rikors ta' appell:

"… huwa kien effettivament issottoskriva l-qbil propost fl-imsemmija seduta peritali biss in vista tal-kundizzjonijiet l-ohrajn kollha inkluzi, jigifieri li l-pagament ma jsirx kollu

f'daqqa izda fuq terminu ta' ghadd ta' snin u principalment li jigu rizolti definittivament l-kwistjonijiet kollha naxxenti bejn il-partijiet fir-rigward tal-kustodja u l-access mill-esponenti ghal uliedu";

Kwantu ghas-sottomissjoni (i), huwa veru illi meta ntlahaq il-ftehim relativ ulied il-kontendenti kienu ghadhom minorenni u illi meta giet pronunzjata s-sentenza appellata l-istess ulied kienu kollha maggorenni, izda din il-Qorti hija konvinta illi, minn meta ntlahaq l-istess ftehim sakemm giet xjolta l-komunjoni ta' l-akkwisti permezz tas-sentenza appellata, apprezza sostanzjalment il-valur tal-proprjetà immobiljari formanti parti mill-komunjoni ta' l-akkwisti *tramite* l-ishma tal-kontendenti fis-socjetajiet kummercjali imsemmija fl-atti processwali. Dan l-apprezzament fil-valur certament ghandha tgawdi minnu l-attrici u jikkumpensa dik il-parti mill-imsemmija somma ta' Lm83,000 illi kienet intiza sabiex tissodisfa l-manteniment ta' wlied il-kontendenti;

Ma hemmx wisq x'jinghad dwar is-sottomissjoni (ii). Jinghad biss illi s-somma ta' Lm83,000 qabel maghha l-istess konvenut, kif jirrizulta mill-*affidavit* tieghu a fol. 393 sa 399 tal-process, senjatament f'dik il-parti fejn huwa jghid (fol. 397):
"Qieghed fil-fatt nesibixxi kopja tal-ftehim li rrediga in-Nutar Francis Micallef [dokument RF3, fol. 358 sa 365] u <u>li dwaru konna qbilna</u>" (sottolinear ta' din il-Qorti);

Inoltre, dak illi nghad dwar l-apprezzament tal-valur ta' l-immobbli ghar-rigward tas-sottomissjoni (i) jghodd ukoll ghas-sottomissjoni (ii);

Dwar is-sottomissjoni (iii) kwantu bazata fuq ir-raguni illi, skond il-ftehim milhuq bejn il-kontendenti, il-pagament tas-somma ta' Lm83,000 ma kellux isir f'daqqa, ghalkemm dan huwa minnu, dina l-Qorti hija tal-fehma illi, in vista tan-numru konsiderevoli ta' snin illi ghaddew minn meta ntlahaq il-ftehim u llum, l-attrici ma ghandhiex tigi soggetta ghall-pagament ta' l-istess somma b'ammonti rateali mifruxa fuq numru ta' snin. La darba, kif gia` nghad, ulied il-kontendenti kienu kollha maggorenni meta giet

pronunzjata s-sentenza appellata, ma hemmx lok illi tigi konsidrata s-sottomissjoni (iii) kwantu bazata fuq il-kwistjoni tal-kustodja ta' u l-access ghal ulied il-kontendenti;

Kwantu ghall-ilment (2), din il-Qorti ma tistax tifhem kif l-appellant jista' jikkontendi illi ma hemmx prova fl-atti processwali illi l-oggetti mobili in kwistjoni (dawk elenkati fil-lista dokument B a fol. 364 u 365) "kienu jezistu fil-mument li l-partijiet ma baqghux jghixu flimkien". Dana ghaliex, filwaqt illi jirrizulta illi l-kontendenti sseparaw *de facto* fl-1993, wara l-1997 il-konvenut accetta illi jirritorna l-istess oggetti (ara d-dokument RF3 fuq imsemmi);

Ikkunsidrat:

Illi din il-Qorti trid taghmilha cara illi hija konxja illi fl-ahhar paragrafu tar-rikors ta' appell (paragrafu enumerat 15) il-konvenut talab lil dina l-Qorti "… li tirrevoka kull penali imposta fuq il-konvenut". Ma hemmx dubju illi hawnhekk l-appellant qed jirreferi ghal dik il-parti mill-ahhar paragrafu tas-sentenza appellata illi taqra hekk (fol. 559):

"… b'applikazzjoni tal-paragrafu 10 ta' l-Iskeda 'A' tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta tordna … lill-konvenut ihallas is-somma ta' disa' mitt lira Maltija (Lm900) … bhala spejjez addizzjonali fir-Registru tal-Qorti …";

Dina t-talba ta' l-appellant ma tistax tintlaqa' ghaliex, apparti l-kwistjoni ta' l-appellabilita` *o meno* tal-provvediment relattiv, fir-rikors ta' appell il-konvenut ma ressaq ebda aggravju fir-rigward; b'ebda mod ma ttanta jispjega kif u ghala dan il-provvediment kien zbaljat.

Ghal dawn il-motivi:

Tipprovdi dwar l-appell billi tichdu u billi tikkonferma s-sentenza appellata b'dan illi t-termini ta' ghoxrin (20) gurnata u ta' tletin (30) gurnata stabbiliti fl-istess sentenza ghandhom jibdew jiddekorru mil-lum;

Tordna illi l-ispejjez ta' din l-istanza jigu sopportati kollha mill-konvenut appellant.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------